

Magyar nyelvű konferencia-előadások

Pordány Sarolta:

A civil szektor a felnőttképzés fejlesztésében (Magyarkanizsa, 2007)

Bevezető

Már 1985-ben létrehoztunk egy olyan civil szervezetet, amely az ifjúsági szakemberek képzéseinek, továbbképzéseinek a megújítását tűzte ki célul, de az akkori törvényes szabályozás nem tette lehetővé, hogy önálló szervezetként, szabadon meghatározhassuk céljainkat, bejelentés és ellenőrzés nélkül találkozhassunk egymással. Az 1989. évi II. törvény aztán már deklarálta, hogy az egyesülési jog, mindenkit megillető, alapvető szabadságjog, és lehetővé teszi mindenkinek, hogy másokkal szervezeteket, illetőleg közösségeket hozzon létre, vagy azok tevékenységében részt vegyen.

Ennek az új szabályozásnak köszönhetően tudtuk megalapítani 1989. júniusában – elsőik között az országban – a nyitott tanulással foglalkozó civil szervezetünket,⁵ amelynek tíz évig főállású tisztségviselője voltam.

A Felnőttképzés Fejlesztéséért Közhasznú Egyesületet, amelynek jelenleg is az elnöke vagyok, már egy sokkal fejlettebb környezetben alapítottuk meg 2004-ben. A továbbiakban ennek a szervezetnek a tevékenységét és szakmai törekvéseit foglalom össze. Azért is örülök ennek a lehetőségnek, mert a hazai felnőttképzés jelenkori története áttekintéséhez elengedhetetlenül fontosnak tartom a civil szervezetek történetének feldolgozását is. Erre egyébként korábban már tettem egy kísérletet, ugyanis az 1997-ben, Debrecenben tartott felnőttoktatás-történeti konferencián bemutattam korábbi civil szervezetünk hazai és nemzetközi kapcsolatainak dokumentumait.⁶

A felnőttoktatási civil szervezetekről

Az elmúlt tizenhat év alatt számos civil szervezet jött létre, számuk jelenleg 50 és 60 ezer között van. A kutatók robbanásszerűnek minősítik a szektor fejlődését, különösen az 1990-ben és 1991-ben bekövetkezett hirtelen növekedést. Az oktatási célú szervezetek száma

⁵ Nyitott Képzések Egyesület, alapítva 1989-ben.

⁶ Pordány Sarolta: Civil „utazások” a kilencvenes évek hazai felnőttoktatásában - A Nyitott Képzések Egyesület tevékenységének története 1989 – 1996. In Maróti A.– Rubovszky K. – Sári Mihály (szerk.): *A magyar felnőttoktatás története*. Budapest, 1998, KLTE – IIZ/DVV, 141–155. p.

is igen jelentős, tevékenységük szerteágazó, és valamennyi más területre is jellemző „civil-szervezet-típus”⁷ megtalálható közöttük. A szervezetek elsődleges tevékenysége alapján az alábbi hat típusba sorolhatók: *adományosztó, adománygyűjtő, szolgáltatásokat nyújtó, érdekvédelmi, önszegélyező és klub-jellegű szervezet*. Röviden jellemezve az *adományosztó szervezetek* elsősorban a felnőtt tanulók, illetve az őket oktató intézmények segélyezését végzik. A kutatók felderítették, hogy az oktatási célú civil szervezetek osztanak szét legtöbb támogatást Magyarországon, ugyanis az összes adomány 30 százalékát ők szolgáltatják.⁸ Az *adománygyűjtő szervezetek* az iskolák fenntartására, kiadványok, képzések finanszírozására gyűjtenek pénzt. A *szolgáltatásokat nyújtó szervezetek* tevékenységében a felnőttképzések, tanfolyamok szervezése meghatározó. Ma már szinte minden oktatási intézmény fenntart és működtet legalább egy civil szervezetet. További fontos tevékenységük a tanulmányi cserék, kirándulások szervezése, illetve a könyvkiadás. A konferenciák, szakmai fórumok összehívásában is jelentős szerepük van ezeknek a szervezeteknek. Az *érdekvédelmi szervezetek* közül a legmeghatározóbbak az oktatott tantárgyak szerint szerveződő tanári testületek, mint például a *Történelemtanárok Egylete*. A legnagyobb érdekérvényesítő erővel bíró civil szövetség a felnőttképzési vállalkozásokat tömöríti. Az *önszegélyező szervezetek* elsősorban a felnőtt tanulók különböző szociális, vagy szakmai csoportjait fogják össze. A *klub jellegű szervezetek* tradicionálisan az „*öreg diákokat*” tömörítő szervezetek, illetve az azonos iskolákban, képzéseken tanulók civil csoportjai. Ide sorolhatók a hasonló érdeklődési körűek kapcsolatépítését támogató szervezetek is. A mi egyesületünk, a *Felnőttképzés Fejlesztéséért Egyesület* leginkább ez utóbbi típusba sorolható.

Az Egyesület létrehozásának indítékairól

2004 áprilisában tartottuk meg az alapító közgyűlésünket, amelyen a szervezet létrehozását az alábbiakkal indokoltuk: „*Ugyan működnek felnőttoktatással foglalkozó, jelentős hagyományokkal rendelkező, rangos hazai civilszervezetek, amelyek számos gyakorló szakembert, képzésvezetőt, népfőiskolai vezetőt egyesítenek, de más európai országokkal összehasonlítva, kevés az elméleti szakembereket összefogó szakmai felnőttképzési egyesület. Néhány felsőoktatási tanszék, intézet nagy erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy olyan programokat is rendezzen, amelyek lehetőséget adnak szakembercsoportok összejövetelére, de ezek nem helyettesítik az állandó tagsággal rendelkező és rendszeres kapcsolattartásra lehetőséget adó civil szakmai tömörülések működését. Ebből következően hiánypótló szerepe van az új egyesületnek.*”⁹

Maróti Andor, az egyesület tiszteletbeli elnöke, egyetemi tanár a tartalmi kérdések oldaláról közelítette meg a civil szervezet alapításának szükségességét: „*Jó lenne a tanulás hatékonyságának problémáit a központba állítani, ezzel alaposan foglalkozni. Szerintem ugyanis nem az a hazai felnőttképzés legnagyobb problémája, hogy viszonylag kevesen vesznek részt a rendszeres képzésben, hanem az, hogy a résztvevők tanulásának színvonala többnyire elmarad a*

⁷ Pordány Sarolta: A civil szervezetek szerepvállalása a rendszerváltozás utáni magyar felnőttképzésben. In *A közép-európai felnőttoktatás-történet 5. nemzetközi szimpóziuma*. Bp., 1999. IIZ/DVV,

⁸ Kuti Éva: *Hívjuk talán nonprofitnak.... Nonprofit Kutatások*. 7. kötet - Nonprofit Kutatócsoport, Budapest, 1998. 132.l.

⁹ A Felnőttképzés Fejlesztéséért Egyesület alapító ülésén elmondott elnöki beszéd, Budapest, 2004, (kézirat)

befektetett idő, pénz és energia mennyiségétől. Úgy látom, a tanulás tanításával, a tanulás hatékonyságának fejlesztésével ma kevesen foglalkoznak. Ezért össze kellene fogni azok erejét, akik ebben valami jót tenni tudnak.”¹⁰

Az Egyesületünk alapításakor az alapszabályban az alábbi célok megvalósítását tűztük ki:

- a felnőttképzés minőségi fejlesztése;
- a felnőttképzés elméletének és módszertanának fejlesztése;
- a felnőttképzés új tudományos eredményeinek közzététele, hazai megismertetése;
- az EU tagországok közötti felnőttképzési együttműködések erősítése;
- az élethosszig tartó tanulás nemzetközi tapasztalatainak közvetítése,
- a hazai felnőttképzési intézmények közötti kapcsolattartás és együttműködés erősítése.

Közhasznú tevékenységeinket pedig az alábbi területeken fejttjük ki:

- tudományos és ismeretterjesztő célú kiadványok megjelentetése;
- a felnőttképzés elméletének és gyakorlatának legújabb eredményeit közvetítő konferenciák és tanácskozások szervezése;
- a felnőttképzéssel foglalkozó elektronikus honlap működtetése;
- tudományos eredmények közvetítése a hazai szakemberek számára.

Eddigi munkánk közül kiemelkedő az a három szakmai konferencia, melyeket a felnőttképzési fejlesztése érdekében szerveztünk. A továbbiakban ezeknek a konferenciáknak a tartalmát és főbb eredményeit mutatom be.

Első szakmai konferenciánk: *Új utak az adragógiában (Budapest, 2004)*

Az első, indító konferenciánkkal csatlakoztunk a „*A magyar tudomány ünnepe*” rendezvénysorozathoz, amelyet 1997-ben indított el a *Magyar Tudományos Akadémia* azzal a céllal, hogy a tudományos eredmények és a hazai kutatók munkássága szélesebb körben is ismertté váljon. Kezdetben „*A magyar tudomány napja*” elnevezést viselte a rendezvény, de 2003-ban, sikerességének köszönhetően országgyűlési határozat született kibővítéséről. Elnevezése is változott, ekkor kapta „*A magyar tudomány ünnepe*” nevet. A mára már hagyományosnak mondható egy hónapos programfolyam, amelynek megvalósításában kezdettől együttműködnek a szaktárcák, a társadalmi intézmények, a tudományos szervezetek, az oktatási intézmények és az egyetemek, honlapot is működtet.¹¹

Konferenciánk címével jelezni kívántuk, hogy szükségét látjuk a hazai felnőttképzéssel kapcsolatos gondolkodás megújításának és szervezetünk megalapításának. Piróth Eszter, a

¹⁰ Maróti Andor tiszteletbeli elnök beszéde az alapító közgyűlésen, Budapest, 2004, (kézirat)

¹¹ <http://www.tudomanyunnep.hu>

Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Szövetségi Irodájának igazgatója köszöntötte a konferenciát, majd Dr. Maróti Andor „Új utak az andragógiában” címmel megtartotta nyitó előadását. A szervezet tevékenységét elemző előadás *Új utak a civil felnőttképzési együttműködésekben: a felnőttképzés fejlesztéséért egyesület megalakulása* címet kapta. Az elméleti jellegű munka elindítását pedig Feketéné dr. Szakos Éva *A konstruktivizmus irányzata az andragógiában* címmel megtartott előadása szimbolizálta.

Ezen az egy napos, bemutatkozó rendezvényen határoztuk el, hogy minden évben hasonló keretek között megrendezzük a felnőttképzés aktuális kérdéseivel foglalkozó országos szakmai találkozónkat.

Második nemzetközi konferenciánk: *Felnőttképzés és demokrácia – képezhetőség, felnőttkori ismeretbővítés (Budapest, 2005)*¹²

A 2005-ös évet az oktatás segítségével megvalósuló aktív állampolgárság évének nyilvánította az Európa Tanács („*The European Year of Citizenship through Education*”), az év szlogenjének pedig a „*Tanulni a demokráciát és demokráciában élni*” („*Learning and living democracy*”) jelmondatot választotta. Konferenciánk címével, valamint a bevezető előadásokkal mi is a demokrácia kérdéseinek jelentőségére kívántuk felhívni a figyelmet, jelezni akarunk, hogy magunk is igen fontos felnőttképzési területnek tartjuk az aktív állampolgárságra nevelést (*education for democratic citizenship (EDC)*¹³ és az ilyen irányú programokat.

A kétnapos konferencián tizenhárom témafelvezető előadás hangzott el neves hazai felnőttképzési szakemberek, egyetemi kutatók közreműködésével. Felnőttképzés és demokrácia viszonyának értelmezéséhez az alábbi témakörök feldolgozásával járultak hozzá az előadók:

- *Ismeretadás és műveltségfejlesztés* (Maróti Andor nyugalmazott egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest);
- *Demokrácia az újkori történelemben* (Dr. Hahner Péter egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem);
- *Tanulás és cselekvés* (Feketéné Dr. Szakos Éva egyetemi docens, Szent István Egyetem, Gödöllő);
- *A hátrányos régiókban élők képzésének kihívásai* (Dr. Benke Magdolna tudományos kutató, Nemzeti Felnőttképzési Intézet, Budapest);
- *Modern távoktatás és hozzáférés* (Dr. Kovács Ilma távoktatási szakértő, Budapest);
- *Képzés és képezhetőség a Hajdú-Bihar megyei felnőttoktatási rendszerben* (Dr. Juhász Erika egyetemi adjunktus, Debreceni Tudományegyetem);

¹² Budapest, 2005. november 21 – 22., Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Szövetségi Székháza
Támogatók: IIZ/DVV és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat

¹³ <http://www.coe.int/T/ECOM/Files/Themes/ECD>

- *Fogyatékosággal élő emberek egész életen át tartó tanulása – az OBZOR cseh civil szervezet példája* (Eva Vosahlova, Liberec, Cseh Köztársaság);
- *Mozgáskorlátozottak a felnőttoktatásban és a közművelődésben. Esély az egyenlőségre?* (Dr. Sári Mihály egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem (PTE) – Mazzag Éva, tudományos segédmunkatárs, PTE);
- *A nem-formális és az informális tanulás értelmezése és mérése* (Pordány Sarolta felnőttképzési kutató, Felnőttképzés Fejlesztésért Egyesület elnöke);
- *Pedagógusok és andragógusok az EU csatlakozásról* (Kraiciné Szokoly Mária ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar Művelődéstudományi Munkacsoport vezető);
- *Közművelődési szakképzés Székelyföldön* (Romhányi András közművelődési szakértő, Magyar Művelődési Intézet);
- *Felnőttképzés vidéki térségekben – az AQUA program* (Justyna Zalewska és Hanna Plata program koordinátorok, Lengyelország, Kaszubski Uniwersytet Ludowy w Wieżycy);
- *A felnőttképzés áttekintése a komponensrendszer-elmélet alkalmazásával* (Szeitz János közgazdász, felnőttképzési szakértő).

A rendezvényre elsősorban a felnőttképzés elméleti szakembereit hívtuk, de a részvétel lehetősége mindenki számára nyitott volt. Az érdeklődők részére *on-line* jelentkezési lapot készítettünk,¹⁴ így néhány alapinformáció megadásával bárholnan, azonnal el lehetett küldeni a jelentkezést. Az összes résztvevő több mint fele az elektronikus regisztrációt vette igénybe. A rendezvényre hetvenhárman jelentkeztek, és valamennyien el is jöttek a két napos programra, vagy annak valamelyik részére. A résztvevők többsége Budapestről érkezett, de a nagy egyetemi városokból (Pécs, Debrecen, Szeged), valamint főiskolákat fenntartó városokból és községekből is voltak szakemberek. Négy külföldi vendégelőadó érkezett Észak-Lengyelországból és Észak-Csehországból. A résztvevők többsége a felsőoktatásban dolgozó oktató, vagy kutató volt, de vállalkozók, civil szervezetek képviselői, közalkalmazottak és köztisztviselők is meghallgatták az előadásokat.

A konferencia résztvevőinek értékelőlapot készítettünk, amelyben az alábbi, a megrendezéssel, szervezéssel kapcsolatos kérdésekről kértünk visszajelzéseket:

- 1/ Mennyire tartotta aktuálisnak az előadások témáit?
- 2/ Mennyire volt elégedett a konferencia tartalmának összeállításával?
- 3/ Hogyan értékeli a meghívott előadók felkészültségét?
- 4/ Megfelelőnek találta-e a helyszínt és a körülményeket?
- 5/ Elégedett volt a vendégfogadással és az ellátással?
- 6/ Volt lehetősége kapcsolatteremtésre?
- 7/ El tudta-e mondani véleményét hozzászólásokban vagy személyes beszélgetésekben?

A válaszadók többsége nagyon pozitívan értékelt a rendezvényt és számos konkrét javaslatot tett a további munkát. Elmondható, hogy a konferencia jelentős eseménynek

¹⁴ <http://www.feflearning.hu>

számított a magyar felnőttképzésben, és hozzájárult a demokrácia és a felnőttkori tanulás, felnőttképzés összefüggéseinek tudományos szempontú átgondolásához.

Harmadik nemzetközi konferenciánk: *Felnőttképzés, felnőttkori tanulás és fejlődés (Budapest, 2006)*

A címet ismét az MTA ajánlásaihoz igazítottuk, ugyanis a 2006. évi tudomány ünnepe rendezvényei az „*Evolúció, fejlődés, revolúció*” gondolatkörre épültek. Ezzel a témamegjelöléssel az Akadémia a tudomány oldaláról is hozzá kívánt járulni az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulójának megünnepléséhez, és egyben felhívta a figyelmet az evolúció gondolatának tudományos fontosságára is.

A tudományos szakirodalom egyébként fejlődésorientált felnőttképzés (*development-oriented adult education*) gyűjtőnévvel illeti mindazokat a képzési területeket, tanácsadó munkát, amely a hátrányos helyzetű, szegénységben élő, analfabéta, vagy nagyon alacsony iskolai végzettségű felnőtt lakosság tanulását segíti. Ennek a kétnapos konferenciának minden előadója, és a kerekasztal-beszélgetéseken résztvevők is elemezték, értékelték az alacsony iskolai végzettségűek, vagy a tanulásból kimaradók életpályáit, valamint fejlesztésük, oktatásuk lehetőségeit. Az előadók közül Dr. Benke Magdolna, a *Nemzeti Felnőttképzési Intézet* kutatója konkrétan is kitért erre a kérdéskörre, tájékoztatást adva arról az országos kutatásról, amely a felnőttek tanulási részvételét a tanuló régiók koncepcióval összefüggésben elemzi, és a kistérségek helyzetéről is tartalmaz adatokat. A kutató elmondta, hogy a *tanuló régió-koncepció* csak szűk körben ismert hazánkban, a hátrányos helyzetűek tanulásával kapcsolatos érdekérvényesítő képessége is igen alacsony és a gazdasági-társadalmi fejlődés érdekében további beruházások szükségesek.

De mit is értünk *fejlődés* alatt? A fogalom szélesebb tudományos értelmezéséhez, a tanulás és fejlődés kapcsolatának többoldalú megközelítéséhez Dr. Hahner Péter egyetemi docenst, a Pécsi Tudományegyetem Újkortörténeti Tanszékének vezetője adott szempontokat. Az előadó összefoglalta a fejlődéssel kapcsolatos európai gondolkodók nézeteit az egyes történelmi korszakokban, és bemutatta a fejlődés eszméjének átalakulását, különböző történelmi formáit. A XIX. században, a tudomány fejlődésének nagy századában például a gondolkodók közül több nem csak hitt a fejlődésben, hanem a tudomány eszközével próbálta bebizonyítani szükségességét is, azt állítva, hogy a tudomány segítségével végső, megkérdőjelezhetetlen igazságokat tárhat fel. Csakhogy a tudomány számára ilyesmi nem létezhet. A történész elmondta, hogy a tudomány mindörökre nyitott tevékenység, amelyben végső igazságok nincsenek.

A felnőttképzés hazai tudományos elitjének tíz szakemberét hívta kerekasztal-beszélgetésre Dr. Juhász Erika tanszékvezető, az egi Eszterházy Károly Főiskola docense és Feketéné Dr. Szakos Éva a Szent István Egyetem docense, akik egyben az *FFE* elnökségi tagjai is. Az első beszélgetésen, amelyen részt vett Zachár László, a *Nemzeti Felnőttképzési Intézet* igazgatója, Dr. Sz. Tóth János, a Magyar Népfőiskola Társaság elnöke, az esztergomi főiskola

andragógia tanszékének vezetőjét, Dr. T. Kiss Tamás, a szegedi főiskolai tanára, valamint Farkas Éva, a Pécsi Tudományegyetem FEEK egyetemi tanársegédje, a szakképzési rendszer jelenleg folyó átalakításáról, az új andragógus képzés elindításáról, és az andragógiai tanszékek létrehozásáról, az Európai Unió legfrissebb szakpolitikai dokumentumairól volt szó. Az egyik legérdekesebb gondolatmenet a hazai felnőttképzésben résztvevők tényleges létszámának latolgatása során hangzott el, rávilágítva az adatgyűjtési rendszerek hiányosságaira, a további finomítás szükségességére. A jelenlévők több százalékponttal nagyobbak ítélték a felnőtt tanulók létszámát, mint amennyit a statisztikák tartalmaznak. A beszélgetés vezetője körkérdezt intézett a meghívottakhoz, amelyben arról kérdezte a szakembereket, hogy mit tesznek a felnőttképzés fejlesztéséért?

A második kerekasztal-beszélgetés, amelyet Feketéné Dr. Szakos Éva hívott össze és vezetett, témája a felnőttkori tanulás és fejlődés értelmezése a hazai kutatásokban volt. Felkért résztvevői pedig Dr. Csoma Gyula, oktatáskutató, Kraiciné Dr. Szokoly Mária főiskolai docens, ELTE PPK, Neveléstudományi Intézet, Andragógia Tanszék, Zalay Szabolcs, egyetemi tanársegéd, PTE FEEK Alkalmazott Kommunikáció-tudományi Tanszék, Pécs, Somogyiné Dr. Petik Krisztina, pszichológus, főiskolai oktató, Sapientia Főiskola voltak. A kutatók bemutatták saját tudományos eredményeiket, többek között a hazai mentorképzéssel kapcsolatos tapasztalatokat, a tanulásbiográfia új útjait, valamint a felnőttkor közepén megjelenő krízis-helyzetek feldolgozásának lehetséges taníthatóságát. Tartalmilag ide kapcsolható, bár az első napon hangzott el Dr. Maróti Andor előadása a felnőttképzésben jelentkező tanulási problémákról. A felsőoktatásban szerzett tapasztalatai alapján Maróti professzor beszámolt a felnőtt tanulók komoly szövegértési problémáiról, és jelezte, hogy a PISA vizsgálat a felnőtt tanulóknál is hasonló változtatási szükségleteket jelezne.

Jelentősége miatt a konferencia teljes idejének egynegyedét a felnőttek és az elektronikus tanulás témaköre töltötte ki. A témáról Dr. Kovács Ilma, a Budapesti Corvinus Egyetem magántanára tartott bevezető előadást. Ezt három vitaindító előadás követte, amelyből az elsőt Vörös Miklós, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Távoktatási Koordinációs Központjának igazgatója tartotta *Információs társadalom, elektronikus tanulás - mit, miért, hol és hogyan tanuljunk?* címmel. A fogyatékkal élők, különös tekintettel a vakok és gyengénlátók tanulását támogató, valamint Internet-használatának segítését szolgáló technikai alkalmazásokra hívta fel a figyelmet Vigh György, a Magyar Posta Zrt. informatikai ügyfélmenedzsere, *Webes alkalmazások akadálymentesítése* című előadásában. Arról beszélt, milyen apró technikai trükkökkel, programozás-technikai fogásokkal tudjuk mindenki, még a vakok számára is elérhetővé tenni webes tananyagainkat (pl. ECDL), illetve honlapjainkat. Dancsó Tünde felnőttképzési szakértő, a Kodolányi János Főiskola főiskolai adjunktusa pedig az információs társadalom elvárásairól tartott előadást.

Végül a hazai és nemzetközi felnőttképzési gyakorlatból három jó példát bemutató, egyéni hangvételű beszámolót hallgathattak meg a résztvevők. Olyan kevésbé ismert vagy még nyilvános előadásban el nem hangzó ismertetőket kértek a szervezők, amelyek egymástól lényegesen különböző, de eredményesen működő szakmai filozófiákra, módszerekre hívják fel a

figyelmet. Így a kelet-közép európai régióban végzett fejlesztő munka eredményeként létrehozott közösségi iskolák hálózatáról Lőrinczi Csaba projektvezető, a Szegedi Közművelődési Nyári Egyetem tíz éves felnőttoktatási tapasztalatairól Török József, a nyári egyetem titkára, a Csongrád Megyei Közművelődési Tanácsadó Központ munkatársa, valamint az írországi felnőttképzés fejlődéséről, szervezetéről, irányításáról Váradi Andrea nyelvtanár, a téma szakértője számolt be.

A két napos rendezvényen 118-an vettek részt. A legnagyobb érdeklődés a két kerekasztal-beszélgetés iránt nyilvánult meg. Sajnálatos, hogy míg az első konferenciánkon, ugyan nem nagy számban, de voltak kisebb településekről, községekből is résztvevők, ezen a rendezvényen nem volt ilyen szakember. Ezt a problémát azért kell kiemelten kezelni, mert a konferencia több előadása is taglalta a kisebb településeken élők felnőttképzési szükségleteit.

Média-szereplésünk is sikeres volt, mert módunk volt a *Petőfi Rádió – Gordiusz Műhely* című műsorában részletesen ismertetni (2006. november 16. szerkesztő: Gyarmathy Dóra) a konferencián elhangzottakat. Továbbá két szakmai lap, a TIT Hírek és a Felnőttképzési Hírlével is részletes, fotókkal kiegészített cikket közölt a rendezvényről.

Részvételünk a felnőttképzési nemzetközi eseményein: a 2006-os XII. Német Felnőttképzési Konferencia

Németországban 1951 óta minden ötödik évben megrendezik a legnagyobb szabású nemzetközi felnőttképzési találkozót. A szervező és meghívó intézmény, a Német Népfőiskolai Szövetség (*Deutscher Volkshochschul-Verband e. V.*) 1953-ban alakult meg; több mint ezer népfőiskolájával, speciális szakmai intézményhálózatával, amely évente tíz millió embernek nyújt szolgáltatást,¹⁵ a legnagyobb felnőttképzési szervezet Európában. Az 50 éves fennállását ünneplő szövetség az elmúlt évtizedekben számos magyar együttműködésben vett részt, és tanácsadó, támogató munkájával folyamatosan segítette a hazai felnőttképzés elméleti és módszertani fejlődését.¹⁶

A kétnapos rendezvényen (*XII. Deutscher Volkshochschultag*) és az ehhez kapcsolódó nemzetközi konzultációkon 1500 német és további 200 fős nemzetközi meghívott csoport, a világ 63 országából, vett részt. Hazánkat három civilszervezet, valamint egy egyetemi tanszék képviselte.¹⁷

¹⁵ A DVV tájékoztató füzetében nyilvánosságra hozott adat.

¹⁶ Horváthné Bodnár Mária - Pordány Sarolta: A Német Népfőiskolai Szövetség fél évszázada. = *Tudásmenedzsmen*, 2004. április 124-127. p.

¹⁷ Tudományos Ismeretterjesztő Társulat; Magyar Népfőiskolai Társaság; Felnőttképzés Fejlesztéséért Egyesület, Pécsi Egyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar. A cikk szerzője a *Felnőttképzés Fejlesztéséért Közhasznú Egyesület* képviselőjeként kapott meghívást a rendezvényre.

A 2006. évi felnőttképzési konferenciának az alábbi három, iránymutató mondat volt a mottója: „*Neues Lernen – Zukunft gestalten – Menschen verbinden*“¹⁸ (Új dolgok megtanulása – A jövő formálása – Az emberek összekapcsolása).

A konferencia előzetesen közzétett célja az volt, hogy markáns álláspontot fogalmazzon meg az életen át tartó tanulás jövőjéről, valamint a népfőiskolák és a felnőttképző-intézmények szerepéről az egyenlő esélyek biztosítása és a társadalmi integráció erősítése területén. Deklarálni kívánta, hogy a felnőttképzés az életen át tartó tanulás folyamatában a felsőoktatással, a szakképzéssel, valamint az iskolai alapképzéssel egyenlő fontosságú, és azok integráns részét képezi. Mindezeket túl ösztönözni próbálta a felnőttképzés megfelelő politikai és pénzügyi keretrendszerének megteremtését, és az ennek érdekében szükséges közös fellépés erősítését mind Németországban, mind az Európai Unióban.

A felnőttképzési politika irányai

A megnyitó beszédet¹⁹ Prof. Dr. Rita Süßmuth, a népfőiskolai szövetség elnöke tartotta, aki korábban a német parlament elnöki tisztségét töltötte be. Beszédében először a konferencia céljaival kapcsolatos álláspontját fejtette ki, majd megindokolta a mottóban szereplő kulcsterületek kiválasztását. Az „Új dolgok megtanulása” jelszó azt sugallja, hogy a népfőiskolák segítik az új fejlődési irányok, az új kihívások megismertetését, és innovatív szerepet töltenek be az új tanulási kultúra kialakításában. „A jövő formálása” mottó jelezi, hogy a képzés a legfontosabb „nyersanyaga” a demokráciának, a társadalom és az üzleti világ fejlődésének. Az emberek továbbképzése hozzájárul a személyes önkifejezés, a politikai, a kulturális és foglalkoztatási lehetőségek kiszélesítéséhez. „Nem hagyhatjuk, hogy a fiatal generáció 20%-a reménytelenül éljen!” – mondta. „Az emberek összekapcsolása” pedig a felnőttképzés alapfunkciójára utal, arra, hogy az egyik legfontosabb feladata a kapcsolatteremtés, a toleráns emberi szövetségek létrehozásának segítése.

A DVV elnöke négy politikai üzenetet küldött a döntéshozóknak, és ezt zárszavában is megerősítette:

- 1) Minden életen át tartó tanulásra fordított összeg közvetlenül segíti a gazdasági fellendülést;
- 2) Az ezer német népfőiskolának kiszámítható és kielégítő mennyiségű pénzügyi támogatást kell biztosítani;
- 3) Szövetségi, tartományi és helyi szinten is közösen és együttműködve kell megbirkózni a jövő továbbképzési kihívásaival;
- 4) Az életen át tartó tanulást szövetségi, tartományi és helyi szinten is mindenki számára biztosítani kell, és ebben a népfőiskoláknak jelentős szerepet kell adni.

¹⁸ A rendezvény hivatalos angol címe: „*Learn something new – shape the future – bring people together*” volt.

¹⁹ Forrás: <http://www.volkshochschultag.de>, valamint a szerző saját jegyzetei

Ján Figelnek, az EU Bizottság felnőttképzésben illetékes biztosának (*Kommissar für Allgemeine und Berufliche Bildung, Kultur und Mehrsprachigkeit der Europäischen Kommission*) *Életen át tartó tanulás, felnőttképzés és a Lisszabon-célkitűzések teljesítése*²⁰ című előadása átfogó képet adott a felnőttképzés helyzetéről, problémáiról, valamint az EU szakmapolitikai elképzeléseiről. Előadásának lényegét a következőkben foglalhatjuk össze:

Európa olyan hatalmas kihívásokkal szembesül, mint a globalizáció, az újonnan iparosodó, erősen versengő országok fellépése, a demográfiai trendekből kiolvasható öregedő lakosság, valamint a bevándorlók munkaerejére való ráutaltság. A munkaerőpiac természetének változása, többek között a gyors technológiai fejlődéssel írható le, amelyre a tudás-alapú gazdaság és társadalom elnevezéssel szoktunk utalni, s ennek következtében a rövid átképzés és az oktatás fontosabbá vált, mint valaha. Európának nem csak „frissíteni”, de meg is kell „újítani” tudását. Számot kell vetnünk az Európai Unió képzettségi mutatóival, melyek szerint 75 millió európai polgár – a munkaerő mintegy 30%-a – alacsony iskolai végzettségű. A munkaerő-piaci trendek viszont azt jelzik, hogy 2010-ig a munkahelyek mindössze 15%-a látható el alacsony iskolai végzettséggel. Amennyiben Európa garantálni kívánja szociális modelljének fenntarthatóságát, úgy nagyobb erőfeszítéseket kell tennie az oktatás és a rövid képzések (*training*) területén. Az életen át tartó tanulás megvalósításához nagyobb összeggel kell a humán erőforrás fejlesztést támogatni.

Azt is hangsúlyozta, hogy a felnőttképzésnek minden EU tagországban a politikai tárgyalások és nyilatkozatok központjába kell kerülnie, és az alábbi konkrét beavatkozási területeket jelölte meg:

- 1) A hozzáférés és a részvétel növelése;
- 2) A minőség és a képzések eredményességének növelése;
- 3) A szakpolitikák és a képzési rendszerek kohéziójának növelése;
- 4) A tanárok továbbképzésének és szakmai felkészültségének javítása.

Dr. Annette Schavan, szövetségi miniszter (*Bundesministerin für Bildung und Forschung*) *Képzési perspektívák Németországban – partnereink a népfőiskolák*²¹ címmel tartott előadást. Elmondta, hogy a számítógép, az elektronikus adatkezelés, az Internet rutinos használata, valamint az idegen nyelveken való kommunikáció a felnőttképzés és továbbképzés fő területei. Ezek a kompetenciák a legfontosabbak a jelenlegi, globalizált világunkban. Megállapította, hogy miközben ezek a területek hihetetlen gyorsan fejlődnek, nem elég nagy az érdeklődés a tanulás iránt. Az ő előadásában hangzott el az a mondat, amelyet a konferencia mindenki számára szóló fő üzenetének is tekinthetünk: folyamatos tanulás, önképzés nélkül senki sem számíthat új munkára, illetve munkahelyének megtartására („*Ohne lebenslanges Lernen kein lebenslanges Arbeiten.*”).

²⁰ Ján Figel előadásának angol címe: *Lifelong learning, adult education, and achieving the Lisbon goal.*

Forrás: <http://www.volkshochschultag.de>, valamint a szerző saját jegyzetei

²¹ Eredeti cím: *Bildungsperspektiven für Deutschland - die Volkshochschulen als Partner.* Forrás: <http://www.volkshochschultag.de>, valamint a szerző saját jegyzetei.

Megerősítette, hogy Németországban a legnagyobb és legfontosabb továbbképzési hálózat a népfőiskolák hálózata, amelyek a demokrácia intézményei is. A népfőiskola nem csak a tudományos ismeretterjesztés és a kompetenciafejlesztés helyszíne, de az emberek közötti kommunikációnak, s így a társadalmi párbeszédnek és az integrációnak a helyszíne is.

Beszélt a koherens, hosszú távú német felnőttképzési nemzeti stratégia kidolgozásának szükségességéről. A 2020-ig szóló programban a foglalkoztatással kapcsolatos igényeket összekapcsolják a képzési szükségletekkel. E stratégia felvázolásánál figyelembe kívánnak venni valamennyi tanulási lehetőséget és tanulási helyszínt. A koalíciós kormányzat támogatja az újabb, szisztematikusan, rendszerszerűen kidolgozott, hálózat-elvű felnőttképzési stratégiát, amely egyben egy szövetségi keretrendszert is képez.

Jövőre vonatkozó fejlesztő programjának alapelemeit az alábbiakban foglaltuk össze:

- a kulcskompetenciák és az írástudás fejlesztése;
- a fiatalok szakmai képzésének megerősítése és ezzel a foglalkoztathatóságuk elősegítése;
- a bevándorlók integrálódásának képzéssel történő segítése;
- új tanulási kultúra kialakítása a foglalkoztatási szükségletekhez kapcsolódva;
- a tanulással kapcsolatos tájékoztatás erősítése és szélesítése;
- a magasan képzett munkaerő képzési szükségleteinek megerősítése;
- a tudományos továbbképzések és az innováció erősítése;²²
- valamint a képzési politika és a tudományos kutatás és fejlesztés irányainak összehangolása.

Mindenekfelett azonban el kívánja érni a háztartások élethosszig tartó tanulásra fordított összegének a megközelítőleg 3%-os növekedését.

Kiegészítő rendezvényként a népfőiskolák bemutatták önálló standjaikon az aktuális képzési kínálatukat, kiadványaikat illetve tananyagaikat. Többségében az idegen nyelveket, az informatikát, a turizmushoz kapcsolódó ismereteket és az üzleti kommunikációt oktató népfőiskolák és képzőintézmények éltek ezzel a tájékoztatási és üzleti lehetőséggel.

Fontos szerepet kapott a konferencián a felnőttképzés pontosan körülhatárolt és átgondolt jövőképeinek kimunkálása. Az olyan célkitűzések, mint a felhasználható pénzforrás növelése, a közös fellépés súlyának erősítése, a felnőttképzés önállóságának, jelentőségének szakmai elismertetése és a megbecsülés növelése valóban nagyon szükségesek a terület további erősödéséhez.

²² Idézet: „Wir brauchen in Deutschland einen Innovationsschub.”

A népfőiskolai mozgalom tradíciói miatt ez a rendezvény különösen hangsúlyozta, hogy a jól működő felnőttképzési intézmények egyben a demokrácia intézményei is, hiszen a felnőttek tanulási – tanítási helyzeteiben az együttműködés és a tolerancia elsajátítása, az eltérő tudású emberek megbecsülésének megtanulása is megtörténik.

A fent bemutatott szakmai konferenciák megszervezésével és a nemzetközi találkozókra való részvétellel a *Felnőttképzés Fejlesztésért Egyesület* az elmúlt három évben segíteni kívánta a civil eszmecserét, lehetővé tette, hogy a szakemberek megosszák egymással gondolataikat, innovatív kezdeményezéseiket. Az Egyesület továbbra is vállalja azt a közhasznú munkát, ami a konferenciák megszervezéséhez szükséges. Erőfeszítéseket tesz arra is, hogy jelen legyen, és bekapcsolódjon a nemzetközi szakmai közéletbe is, és közvetítse a fontos szakmai eredményeket, nézeteket. Az Egyesület honlapján (www.feflearning.hu) folyamatosan közzé teszi azokat a fontosabb eseményeket, publikációkat, melyek segíthetik a tájékozódást. Az Egyesület nyitott, minden érdeklődőnek lehetősége van a csatlakozásra, a rendezvényeken való részvételre. A felnőttképzés fejlesztését csak közösen tudjuk elvégezni.
